

Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi eräiden kuntien yhteistyöstä merialueen suurten alusöljy- ja aluskemikaalivahinkojen jälkitorjunnan järjestämisessä sekä laiksi pelastuslain 111 a §:n muuttamisesta

Kaupunginhallitus 13.04.2026
244/03.02/2026

Valmistelija

Ympäristönsuojelutarkastaja Tomas Kull, puh. 040 488 5970
etunimi.sukunimi@parainen.fi

Ympäristöministeriö on pyytänyt Paraisten kaupungin lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi eräiden kuntien yhteistyöstä merialueen suurten alusöljy- ja aluskemikaalivahinkojen jälkitorjunnan järjestämisessä sekä laiksi pelastuslain 111 a §:n muuttamisesta. Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2027. Nykyisen lainsäädännön mukaan kunnat vastaavat tarvittaessa öljyvahinkojen jälkitorjunnasta alueellaan.

Uudessa laissa esitetään säädettäväksi rannikkokuntien yhteistyöstä ja varautumisesta pelastuslain 111 a §:ssä tarkoitetun jälkitorjunnan järjestämisessä, kun kyseessä on merialueella tapahtuva suuri alusöljy- tai aluskemikaalivahinko, josta aiheutuu vakavaa vaaraa tai haittaa ympäristölle tai ihmisten terveydelle. Rannikkokunnat vastaisivat suurten alusöljy- ja aluskemikaalivahinkojen jälkitorjunnan järjestämisestä ja siihen varautumisesta kolmella yhteistyöalueella: Eteläiseen yhteistyöalueeseen kuuluisivat Uudenmaan ja Kymenlaakson maakunnan rannikkokunnat. Läntiseen yhteistyöalueeseen kuuluisivat Varsinais-Suomen, Satakunnan ja Pohjanmaan maakunnan rannikkokunnat, ja pohjoiseen yhteistyöalueeseen kuuluisivat Keski-Pohjanmaan, Pohjois-Pohjanmaan ja Lapin maakunnan rannikkokunnat. Osana jälkitorjuntaan varautumista yhteistyöalueiden olisi laadittava varautumissuunnitelmat merialueen suurten alusöljy- ja aluskemikaalivahinkojen jälkitorjunnan järjestämiseksi.

Pelastuslain 111 a §:ää esitetään samalla muutettavaksi siten, että siihen sisällytettäisiin ympäristölle tai ihmisten terveydelle vakavaa vaaraa tai haittaa aiheuttavien aluskemikaalivahinkojen jälkitorjunnan järjestämisvelvoitetta koskevat säännökset.

Uuden lain tavoitteena on edistää rannikkokuntien välistä yhteistyötä, mikä sinällään on hyvä asia. Nykyinen lainsäädäntö ei estä kuntien välistä yhteistyötä, ja yhteistyöhön on halukkuutta jo nykyisin.

Ministeriö on pyytänyt lausuntoa viimeistään 26.4.2026. Lausunnossa on mahdollista antaa kommentteja lakiesityksen pykälistä, pelastuslain 111 a §:n muutoksesta ja varautumissuunnitelmien laatimiseen liittyvästä rahoituksesta sekä muita huomioita esityksestä.

Oheismateriaali

Lausuntopyyntö
Luonnos hallituksen esitykseksi

Vaikutusten arviointi

Perustelujen mukaisesti

Perustelut

Jos laki eräiden kuntien yhteistyöstä merialueen suurten alusöljy- ja aluskemikaalivahinkojen jälkitorjunnan järjestämisessä ja pelastuslain 111 a §:n muutos toteutetaan luonnoksen mukaisesti, rannikkokunnille aiheutuu

lakisääteisiä lisätehtäviä, joihin ei nykyisellään ole käytettävissä henkilöstöä, erityisosaamista, kalustoa eikä taloudellisia resursseja.

Tarkasteltaessa pelkästään Paraisten kaupunkia, jolla on 4 657 neliökilometriä meripinta-alaa, 6 348 kilometriä rannikkoviivaa ja 10 958 yli 100 neliömetrin kokoista saarta, suuren öljy- tai kemikaalipäästön jälkitorjunta (rantojen puhdistus ja kunnostus) olisi äärimmäisen haastavaa ja aikaa vievää.

Vaikka perustettaisiin yhteistyöalueita ja laadittaisiin varautumissuunnitelmia, muiden yhteistyöalueen kuntien tarjoama konkreettinen apu tehtävään soveltuvan henkilöstön ja kaluston (veneet, ajoneuvot, suojarusteet, keräysvälineet) muodossa olisi rajallista. Kunnilta ei yksinkertaisesti liikene ylimääräistä henkilöstöä, jota voidaan siirtää tekemään jälkitorjuntaa toiseen kuntaan. Tämä koskee erityisesti pieniä kuntia. Jokaisella työntekijällä on jo nyt varsinaiset työtehtävänsä, joita he hoitavat. Jos jälkitorjuntaan käytetään ammattitoimijoita, hankintaan kuluu aikaa, mikä viivästyttää jälkitorjuntatyötä. Jos jälkitorjuntaan osallistuu vapaaehtoisia, heidän on ensin osallistuttava koulutuksen, mikä viivästyttää jälkitorjuntatyötä. Jälkitorjuntatyöhön osallistuvien vapaaehtoisten kohdalla myös vakuutusturva on tapaturmatilanteissa epäselvä.

Jos yhteistyövelvoite vahvistetaan ja määritellään lainsäädännössä yksityiskohtaisemmin, on vahvistettava selkeämmin myös periaatteet siitä, miten laajennetusta velvoitteesta yksittäisille kunnille aiheutuvat kustannukset korvataan.

Valtio perii Suomen aluevesillä kauppamerenkulkua harjoittavilta aluksilta väylämaksuja. Tämän vuoksi on perusteltua, että myös ensisijainen vastuu merialueiden suurten alusöljy- ja aluskemikaalivahinkojen jälkitorjunnan järjestämisestä ja siihen varautumisesta on valtiolla. Rannikkokuntien tulee osallistua jälkitorjuntaan siihen käytettävissä olevien resurssiensa mukaisesti.

Esittelijä

Kaupunginjohtaja Tom Simola, puh. 050 558 2270
etunimi.sukunimi@parainen.fi

Päätösehdotus

Paraisten kaupunginhallitus päättää antaa asiassa (dnro VN/22156/2020) seuraavan lausunnon:

Paraisten kaupunki suhtautuu kriittisesti luonnokseen lakiesitykseksi ja pelastuslain 111 a §:n muutokseksi. Paraisten kaupunki katsoo, että ensisijainen vastuu merialueidensuurten alusöljy- ja aluskemikaalivahinkojen jälkitorjunnan järjestämisestä ja siihen varautumisesta on oltava valtiolla.

Päätös

Jakelu

Ympäristöministeriö, kaupunkikehityslautakunta, valmiuspäällikkö PL
